

erd en verbroken
op onze zielen tot
ons Catechismus
bolische handeling
het antwoord op
Christus ons
chaam zoo reker-
geofferd en ge-
zijn oogen zie, dat
gebroken wordt.
indmaalformulier,
zijn lichaam aan
gegeven heeft en
met dit zijn ge-
is een iegelijk dit
broken wordt en
zijn gedachtenis

an ook algemeen
od niet gebroken
dat de Dienaar,
aanvaart en de
aangezien zijn,
breekt. Hij laat
od niet over aan
men, die hij het
verrichten, maar
oroords zelf, om-
de handeling is,
maar des Woords
de ouderlingen en
ter bij het Avond-
n, door de schotel
dat ze zijn rond-
geen brood ver-
orgen dat de voor-
tevel, maar het
toort niet tot hun
ken wordt dit dan
of diakenen ge-

taat nog in ver-
het gebruik, dat
wijn in de bekers
ht wordt, die dit
et doophek, hetzij
an deze gevulde
zetten en na het
nieuw vullen. Dit
oud; reeds in de
an het voor; en het
m te hangen, dat
gd wordt, dat de
n om de tafelen
van de tafel des
Avondmaal, ver-
dienen der tafelen
der barmhertigheid
al is dit gebruik
al gezegd worden,
n het Avondmaal
cht doet komen.
n het brood heeft
naam, dat voor u
reformeerde Kerk
ten van het brood
handeling be-
ook van den
drinckbeker is het
n bloed, dat voor
toet daarom ook
loed van Christus
rgesteld, doordat
or de oogen der
iet in de bekers
ons noch in onze
moment genoe-
omen. Terwijl er
vordt, dat Christus
voor ons aan het
en, als wij niet
brood des Heeren
ligt er niet, dat
zeker zijn bloed
ergoten heeft, als
m, dat de wijn
vergoten wordt,
dere gedachte is,
geven wordt. Het
n den drinckbeker
handeling wezen,
oogen stelt, dat
et kruis vergoten
is of uitgeten van
der gemeente in
it vergieten van
oor oogen.

us dit uitgeten
eker wel degelijk
elingen van het
erande van Chris-
gen stellen, dan
deze handeling
or een ouderling
plaats buiten het
od het zien kan,
g verriicht moet
des Woords voor
evenals het brood
wordt geplaatst
is daarna bij het
thbaar voor de
st, zoo behooren
op den Disch te
ens de kennen,
indt, en dan bij
door den Dienaar
e bekers te wor-
eel de gemeente
derlingen of dia-
de taak om na
g de bekers te
tot het geeste-
niet af en toe
achtige gemeen-
loof oefenen, met
ons verbroken,
ons vergoten is.
te teeken dient
e zichtbaar ons
oort de symbo-
ook zoo volke-
men, niet alleen
rood, maar ook
wijn.

Een uniek geval.

Een onzer predikanten, Dr. W. Faber, verkeert in een zeer eigenaardige positie. Als student eerst in de rechten studeerde, gaf hij zich vrijwillig op voor den legerdienst bij de reserve, waar hij het tot den graad van tweeden luitenant bracht. Later van studie veranderende en tot de theologie overgaande, omdat hij predikant wilde worden, werd hij van den militairdienst niet ontslagen. Ernstige bezwaren scheen dit ook niet te zullen opleveren, want als reservist behoefde hij slechts enkele weken op te komen, en als predikant kon dit door hem in zijn vacantietyd worden gedaan. Geheel anders kwam de zaak echter te staan, toen de oorlogsmobilisatie alle reservisten onder de wapenen riep en ook Dr. Faber daardoor genoodzaakt werd zijne gemeente te verlaten en zijn ambtelijk werk geheel te laten stilstaan. Vooral nu dit reeds meer dan drie jaar duurde, werd dit een onhoudbare positie. Van eenige faciliteit of tegemoetkoming van de zijde van het legerbestuur, om hem niet het oog op zijn gansch exceptionele positie te geven, was er geen sprake. Hij moest of de dienst voortzetten, of de theologie verlaten en een ander beroep kiezen. Hij koos voor het laatste. Hij werd als predikant ontslagen, maar de gemeente bleef hem. Hij bleef in de gemeente, maar de gemeente bleef hem niet. Hij bleef in de gemeente, maar de gemeente bleef hem niet. Hij bleef in de gemeente, maar de gemeente bleef hem niet.

Van eenig werkelijk belang voor het leger kan natuurlijk het al of niet in dienst blijven van dezen predikant-luitenant niet wezen. De weerkracht van het leger zal er geen oogenblik schade onder lijden, wanneer hij uit den legerdienst ontslagen wordt. En waar de Minister telkens langdurige verloven of zelfs geheel ontslag uit het leger verleent met het oog op studie, of op den landbouw of omdat een invloedrijke Handelsmaatschappij werkkrachten noodig heeft, dat is het toch waarlijk niet te veel gevraagd, dat deze zelfde gunst verleend wordt, waar het hier het belang eener Kerk geldt, die door deze langdurige afwezigheid van haar predikant zeer wezenlijke schade lijdt. Bovendien, al mag naar de letter der wet het in dienst houden van dezen predikant-luitenant gerechtvaardigd wezen, naar den geest der wet is het zeker niet, die juist aan de geestelijken en bedienaren van den godsdienst het privilege schonk, dat zij op hun aanvraag van den militie-dienst zouden worden vrijgesteld.

Reorganisatie.

Ook van moderne zijde, waar men dusver het barmhertigst aan de bestaande organisatie der Kerk vasthield, begint men allengs in te zien, dat deze organisatie niet deugt, een anachronisme is, een keurslijf, dat de gezonde ontwikkeling der Kerk er belemmert dan bevordert. Zoo schreef Dr. Van Senden in *Omhoog* een artikel over de organisatie der Ned. Hervormde Kerk waarin hij er op wees, dat de omnichtigheid dezer Kerk haar oorzaak niet alleen vindt in den richtingsfout in haar bestaan, maar evenzeer in haar hoogst gebrekkige organisatie, waarvan een der ergste uitingen de samenstelling der Synode is. Hij dringt er daarom op aan, dat de vrijzinnigen nu eens zullen afzien van toch niet te verwerkelijken maatregelen als *modus vivendi* en evenredige vertegenwoordiging, en al hunne aandacht zullen wijden aan het vraagstuk der organisatie. De tegenwoordige organisatie is volgens hem een anachronisme, waarvoor het opkomend geslacht van de vrijzinnigen moeilijk meer dan een wrevelig glimlach kan kunnen overhebben. Wat noodig is, is dat een werkelijk vertegenwoordigend lichaam tot stand komt, en daartoe moeten ook de vrijzinnigen medewerken, zelfs al zou het gevolg daarvan wezen, dat de orthodoxen in zulk een Synode de meerderheid hadden en de moderneren er uit dreven. En, om nog een ander getuigenis van moderne zijde aan te halen, Dr. Niemeyer kwam in een artikel in het *Weekblad voor Vrijzinnig Hervormden* eveneens met het voorstel, om tot een Synode te komen, die rechtstreeks door de Kerk zou gekozen worden en dat wel, omdat de tegenwoordige Synode, door de provinciale kerkbesturen gekozen, geen Synode, d.w.z., geen vertegenwoordiging van de Kerk is. Hij wijst daarom de tegenwoordige Synode niet terstond af, maar haar als een soort bestuurscollege houden, dat tegelijk de rechtspraak zal uitoefenen, terwijl daarnaast dan de echte, door de Kerk zelf gekozen Synode komen zal, die den wetgevenden arbeid zal verrichten.

Natuurlijk verblijft men zich van confessionele zijde zeer over deze uitingen van moderne hand. Het artikel van Dr. Van Senden wordt in de *Gereformeerde Kerk* met warme sympathie begroet, en Prof. Dr. Slotemaker de Bruine jubelt in de *Nederlandsche Kerkbode*, dat wanneer moderneren en confessionelen het op dit punt eens zijn, men eindelijk het met moeras zal komen. Volgens de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, waaraan we dit resumé ontleenen schreef hij:

"Het verbaasende en verblijvende en moedige van Dr. Niemeyer's woord is de vreesloze erkenning, dat onze 'synode' geen synode is. Hier gaan nu opeens vrijzinnigen en confessionelen samen. Komt er dan toch licht?" De zaak staat namelijk zoo. Wij kennen in onze kerk vertegenwoordigende

en leiding-gevende lichamen naast elkaar. Natuurlijk, omdat beide noodig is. Voor de gemeente is dat de kerkraad, die een dubbele functie heeft; voor een classis is dat een classieke vergadering naast het classicaal bestuur; voor de provincie en de kerk ontbreekt de vertegenwoordiging en bestaat alleen het leiding-gevend door provinciaal kerkbestuur en synodaal bestuur, genaamd 'synode'.

Niemeyer vraagt nu instelling van een wezenlijke synode, die den wetgevenden arbeid zal moeten verrichten, terwijl hij desnoods voorhands aan de tegenwoordige synode rechtspraak en bestuur wil laten.

Wij hebben er alweer niets tegen. Voor dit herstel van wat de Hervormde Kerk altoos tot 1816 heeft bezeten of gewild, hebben wij reeds jaren geleden in uitgewerkte voorstellen gepleit. Natuurlijk komt dan later de groote vraag ter sprake, welk verband er wezen moet tusschen het vertegenwoordigend en het leiding-gevend lichaam; die kunnen niet zoo los van elkander blijven als b.v. thans classieke vergadering en classicaal bestuur of als — in de lijn van Niemeyer — synodale vergadering en synodaal bestuur. Doch dat is van later zorg.

De hoofdzak is, dat er praktisch overeenstemming bestaat tusschen vooruitwillenden in allerlei kring. Als die elkaar nu vinden, dan komen wij toch uit het moeras".

Wanneer Prof. Slotemaker de Bruine zegt, dat de aanname van dit voorstel Niemeyer leiden zal tot een herstel van wat de Hervormde Kerk althans tot 1816 heeft bezeten, dan is dit in dubbelen zin onjuist. Vooreerst, omdat de Hervormde Kerk vóór 1816 niet bestaan heeft, maar ze eerst in dat jaar door een machtsdaad van den Souvereinen Vorst in 't leven is geroepen. Vóór 1816 bestonden alleen de *Gereformeerde Kerken*. En in de tweede plaats, omdat deze Gereformeerde Kerken voor 1816 niet bezeten hebben een soort vertegenwoordigende colleges of synodes met wetgevende macht bekleed en daarnaast bestuurscolleges, die de regeering en de rechtspraak uitoefenden zoals Prof. Slotemaker de Bruine en Dr. Niemeyer willen, maar classen en synoden, die als vertegenwoordigers der Kerken de wetgevende, besturende en rechtsprekende macht uitoefenden. Permanente Synodale en Classieke besturen, zoals de Hervormde Kerk die bezit, bezaten de Gereformeerde Kerken vóór 1816 niet en wilden ze ook niet bezitten. Prof. Slotemaker de Bruine leze er Voetius maar eens op na.

Intusschen zijn dit slechts bijkomstige quaesties. De hoofdvraag is natuurlijk, of de hooggespannen verwachting zal vervuld worden, dat zulk een reorganisatie, waardoor aan de Hervormde Kerk een Synode rechtstreeks door de Kerk zelf gekozen geschonken wordt, de Hervormde Kerk uit het moeras zal helpen, waarin ze nu verzinken ligt.

We betwijfelen dit. De krankheid, waaraan de Hervormde Kerk lijdt, zit veel dieper dan alleen in haar organisatie; ze heeft haar levensbeginsel aangetast; want het gaat niet om de vraag, of de Synode door hoogere besturen of rechtstreeks door de Kerk zal gekozen worden, wat ten slotte een formeel vraagstuk is, maar of de Synode weer buigen zal voor het gezag van Gods Woord.

Wat de Hervormde Kerk noodig heeft is daarom meer dan een reorganisatie van haar besturen; het is een *reformatie*. Een reformatie, die, evenals de reformatie der zestiende eeuw, wortelt in een geestelijk beginsel, opkomt voor het Koningschap van Christus over Zijne Kerk en met heiligen geloofsmoed alles wegneemt, wat met het Woord van God in strijd is. Dat is de les, die het vierhonderdjarige gedenkfeest der Reformatie ons gebracht heeft.

Is die les reeds zoo spoedig weer vergeten? Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen van den heer H. J. van Doorn te Zeist gevonden *Unie-collectie* f 24; Letter H. T. H. Z. te Apeldoorn f 5; Dr. G. H. van K. te Oppenhuizen f 3.

Telkens opnieuw moet ik het dringend verzoek om steun herhalen, want het wordt ons onmogelijk bij gebruik aan krachten sleun, onze scholen langer in stand te houden.

Dat de Heere de herten neigde dat is onze heile. Da. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

Leerstafel.

BERG-OPWAARTS. Weekblad onder redactie M. C. BRONSVELD en H. C. HOGERZEIL. Met vaste medewerking van Dr. C. J. C. Burken, R. Casimir, Dr. J. A. Cramer, H. W. Creutzberg, Dr. A. H. de Hartog, Prof. Dr. Ph. Kohnstamm, Dr. J. Lammerts van Bueren, Prof. Dr. Th. Oubink, P. Oosterlee, J. F. Schaaf, J. Jac. Thomson en anderen.

Hier en Leem. Aan dezen jakkenden titel van een, om anderen, welbekende rede van Dr. Kuyper dacht ik, toen ons het eerste profnummer van dit nieuwe weekblad werd toegezonden, en ook nu wij het derde en laatste profnummer ontvangen, wil dat 'Hier en Leem' mij niet uit den zin.

BERG-OPWAARTS toch heeft eenzelfde doel na als het maandchrift *OMHOOG* en de *SYNTHESIS*. Het wil eenheid, verbinding tusschen de verschillende richtingen onder hen, die zich Christenen noemen. Dit blijkt reeds uit de namen der heeren Redacteuren en Medewerkers. De Redacteur M. C. BRONSVELD, om iets te noemen, was nog kort geleden Evangelist der 'Vereniging voor inwendige Zending in Noord-Holland', maar heeft, omdat hij niet langer de noodige waardering voor den richtingsstrijde voelde, zijn betrekking neergelegd. En te midden van de vele, met dit heugte doel der eenheid zoo ongeveer niets te maken hebbende artikelen, komt dit doel ook onverholet in het volgende bladvullinkje op p. 2 van No. 2, betwelft ontomen is aan de Verzamelde opstellen van Jan Ligthart:

— Ben jij modern? vroegen sommigen me. Ik dacht dat je orthodox was. Vreemde vraag. Wat ik ben? Ik wou dat ik iets was — een christen bijv., een goed christen. Dat was me genoeg.

Maar ach, het is zoo'n ontzettende toer een waarachtig christen — zoo een in wien Jezus een discipel zoo zien — te zijn, dat ik aan het modern of orthodox nog lang niet toe ben."

Dit teken.

En ook teken in het redactionele stukje waarmee No. 1 begint:

"Wij willen hineren naar den roep van ieder, die omhoog gaat. Want het leven in de opwaartse lijn is altijd christelijk."

Wel heeft dit laatste, met zijn altijd, bijster veel van fraseologie, immers ook het leven in de zig-zag lijn met zijn een hemelhoog juichen en dan weer ten doode bedroeft, of, zoals een Belijdenschrift onder Kerken het psychologisch-religieus zooveel dieper uitdrukt, waar het spreekt van die wisselingen in het gemoedsleven van den christen tusschen een toestand 'vroeter dan het leven' en een 'blitterder dan de dood' dan nu eens 'de aanschouwings', dan weer 'de verbergung van het aanschijn des veroorzaken Gods', — ook het leven in de zig-zag lijnen is christelijk.

Maar die twee zinnelijke saam genomen teekenen toch.

Wij, zoo spreekt daarin de Redactie, en dit, zeer waarheidsgetrouw, ook namens haar staf van Medewerkers, wij, strevers naar verbinding, naar eenheid tusschen de verschillende richtingen onder hen, die zich christenen noemen; wij willen luisteren naar de roepen van ieder die in dien roep het *EXCELSUS!* doet hooren en daarbij, omdat hij, als een Plato onder de Grieken, vast overtuigd is van de realiteit eener nog andere wereld dan die welke het oog ziet en de hand tast, ook idealist is.

En zeker, daarin komen dan alle richtingen onder hen, die zich Christenen noemen, maar ook onder hen, die zich Joden, Mohammedanen of Heidenen noemen, mits in hen de kiem der religie niet vermist is, overeen.

In de geschiedenis der religies vindt men dan ook het, voor de eenheidsbeweging nog altijd zoo leerszaam geval van Grootmogol AKBAR, die in zijn tijd, evenals nu de heer M. C. BRONSVELD, voor den richtingsstrijd de noodige waardeering miste en daarom aan zijn Hof Mohammedaanse, Indische en ook de Christelijke religie in een nieuwe door hem gemaakte religie, de *DIN-ILAH*, vereenigde.

'n Geval zoo leerszaam, omdat dit maakwerk, kort nadat AKBAR in 1605 gestorven was, weer uiteen viel. En dat moest wel, want de verschillen tusschen de religies, die hij tot één had trachten te brengen, waren zooveel groter dan haar overeenkomsten. Zij hechtten niet de een aan de ander, gelijk als zich hier met leem niet vermenst.

Nu is het wel waar, dat zij, die als de Redacteuren en Medewerkers van *BERG-OPWAARTS* thans ten ontzete de eenheid tusschen de richtingen nastreven, wij zij daarbij bepaaldelijk op het oog hebben de richtingen onder hen, die zich christenen noemen en, nog meer bepaald, enkel in de protestantische wereld, een doel trachten te bereiken minder omvangrijk dan dat hetwelk AKBAR zich stelde, maar ook het streven naar dit meer bescheiden doel kan op niet anders uitloopen dan op een maakwerk, hetwelk bestemd is in afzienbaren tijd weer uiteen te vallen.

Spreken men toch op het gebied van religie van srichting, dan meent men daarmee het richten van zijn denkend-ik, op wat is boven of achter de dingen dèter wereld, die het oog ziet en de hand tast. Want wat is de religie, ook de christelijke religie, niet alleen maar een zaak van ons denk, maar ook van ons gemoedsleven, wilsleven, maar de algemeen menscheelike behoefte aan kennen van wat achter dète wereld ligt kan toch alleen door ons denken bevredigd, al wordt zij ook eerst bevredigd wanneer hetgeen wij daaromrent kennen, tevens bevredigt ons gemoed.

Komen nu al ook de richtingen onder hen, die zich christenen noemen, hierin overeen, in die middelen om tot die kennis te kunnen, verschillen zij echter. Hier toch richt het denkend-ik zich op de Schrift als het in dèze wereld van dwaling gegeven beginsel waaruit de kennis van den eenig waarachtigen God — en Jezus Christus, dien hij geondend heeft, opkomt. Daar, wel niet op de Schrift zelf als het Woord of de Openbaring van God, maar toch op de religieuze ervaringen waarvan getuigen de Godsmannen wier woorden ons in de Schrift bewaard zijn, en onder hen dan Jezus bovenal, en in welke getuigenissen het dan correctief of verbeteringsmiddel, een norm of richtsnoer voor zijn eigen religieuze ervaringen vindt. En eindelijk, onder de bekering van de evolutie-hypothese en daarom zooveel in de getuigenissen van Jezus als van de andere Godsmannen, die in de Schrift optreden, niet meer zinnende dan een lagere trap in de ontwikkeling der religie, al erkent het ook gaarne, dat in die getuigenissen meer of minder elementen van waarheid vervat zijn, — richt ginds het denkend-ik voor zijn kennen van de religieuze waarheid, als een hooger trap van ontwikkeling, zich op wat, met name sedert de vorige eeuw, de heeren eener van de Schrift geemancipeerde wetenschap en wijsbegeerte als waarheid verkondigd hebben.

Voorstanders van elk dezer drie richtingen, waarvan de laatste, zonder tegenspraak uit te lokken, wel als de 'Moderne' is aan te duiden, zullen, wanneer zij althans geen Platonist-ijl hebben, vast staan in hun overtuiging, dat zij tegenover de andere twee richtingen het enig doeltreffend middel aanwenden om tot kennis der waarheid te komen.

Een overtuiging nu heeft men lief, en wie haar aanraakt bestrijdt men. Daarom kan ik dan ook in dat 'niet langer met waardering over den richtingsstrijd schrijven of spreken niet anders zien dan verslapping van overtuiging. Maar ook wanneer ik daarin moet zien, gelijk bij sommige Eucharisten, die aan de eenheidsbeweging meedoen, de *soif des autres*, den drang der christelijke liefde om hem, in wie zij geen christen meer vernemen te zien, opdat ook hùn ziel niet verderve maar leve, christen te doen worden, dan komt mij toch de wijze waarop zij dit trachten, verre van onbedenklijk voor. Wanneer ik mijn medemenschen zie lippen onwetend aan een gifdrank riezen, beweeg ik hem toch niet met den leventekenden wijn het doodelijk gif te mengen, maar ik rust niet vóór dat hij weet waaraan hij toe is.

Maar, afgezien ook van de methode dankt mij heel het bedrijf der eenheidsbeweging, als AKBAR poging erna, die, zij het ook goed bedoeld, op teleurstelling moet uitloopen.

Het eigenaardige toch van de christelijke religie is niet maar het middelsgeloof, want dat ontbreekt zelfs niet in sommige heidense religies, maar het Geloof, dat Jezus Christus de Middelaar is tusschen God en de menschen. Dit Geloof nu wordt door de Modernen van alle schakering niet geloofd. Niet door de oudere generatie onder hen, bij wie, onder de suggestie der mechanische natuurbeschouwing, dère al meer ook tot *natuur- en levensbeschouwing* is geworden en die zich toch nog christenen

noemen en noemen, ook al had zelfs een hunner heroen, D. F. STRAUSS, op het einde van zijn leven, de vraag: *'Zijn wij nog christen-ten?'* ontkennend beantwoord.

En dit Geloof wordt eenmin geloofd door die jongere generatie onder de Modernen, welke zich in onze dagen als de 'Vrijzinnige' aandient. Want wel rekenen zij, bij hun krachtig verzet de mechanische natuurbeschouwing ook tot hun *natuur- en levensbeschouwing* te maken, met de geweldige realiteit van de *zend* en is *zend* hun een zielebehoefte, maar de van zonde verlossende genade Gods zoeken zij niet bij en in den Middelaar Jezus Christus.

Zeker, hoewel de eenig waarachtige God niet verre is van allen, die om Hem te kennen Hem zoeken en Hij zoekt wie in geest en waarheid Hem aanbidden, is toch de eenige weg waarin en God en mensch elkander vinden, naar zijn eigen getuigenis, Jezus Christus. Juist daarom is dan ook het trachten naar eenheid tusschen allen die God zoeken, maar niet in dèzen weg, en hen, die in dèzen weg Hem gezocht en gevonden hebben, een hopeloos streven om tegendeelen te verbinden, tusschen welke geen eenheid is.

Ook dit is, waar men het schijnbaar bereikt heeft, een maakwerk waarmee het gaat als het ging met de vorten van NEBUKADNEZZAR's droombeeld, die waren sten deelen van ijzer en ten deele van leem.

Ijzer is eenmaal ijzer en geen leem, en leem is eenmaal leem en geen ijzer en gelijk als zich ijzer met leem niet vermengt, zoo ook niet de zoo even genoemde legenden.

Het heet niet. Een droombeeld, een herenschijn, een idool is niet waarheid, de eenheidsbeweging, waarvan dit weekblad *BERG-OPWAARTS* weet een nieuw symptoom is.

Een idool, waarvan al vóórlang wij, Gereformeerden over het geheel ons bewustzijn hebben gevoerd. Dan, wij de eenheidsbeweging onder ons volk thans zoo hevig heerscht dat er zelfs Kerkgenooten onder ons door worden aangevoerd, achte ik het niet overbodig bij de vermelding van *BERG-OPWAARTS* wat lang stil te staan.

Er schuilt toch voor een Gereformeerde, die te dicht in aantaking komt met deze beweging, een gevaar.

Vooraf wanneer hij wat zwak staat in zijn Kerkgeloof.

Een soortgelijk gevaar als voor een antirevolutionair, die geïntereerd door de bacillen der Sociaal-democratie, straks al bedenkelijk de 'Blaasendarm' groch-rook gaat vertoonen, om, bij verder doorkieken, heel niet meer groen, maar wasch echt rood te zijn.

Juist als de rijpende tomaaten. G.

Alt de Pers.

In de *Rotterdamse Kerkbode* schrijft Dr. A. Kuyper over de Zending onder de Joden het volgende artikel, dat van historische studie getuigt:

De Gereformeerde Kerken dijven Zending niet alleen onder de Heidenen en Mohammedanen, maar ook onder de Joden. Daarom is het noodig ook of en toe eens bij die bijzondere Zending stil te staan. Dinniaal wien wij eens te medelen uit de geschiedenis van de jodenmisie. Het is zoo, ook de Zending heeft haar geschiedenis. Zij sluiert niet van den laatste tijd, maar is zoo oud als de nieuwtestamentische Kerk zelf is.

Het is bekend dat Justinus Martyr en Tertullianus, autoriteiten uit de oude kerkgeschiedenis, voor haar geveeld hebben en de Zending onder de Joden als een bijzondere taak der Kerk beschouwen. Tertullianus deed persoonlijk aan dèze Zending mee, en hij deed, dat door met de Joden te debatteren.

Ten tijde van de middeleeuwen heeft dèze Zending zelfs een vrij hooge vlucht genomen. Men werkte naar drieërlei methode: door belooning, door geweld, door arguutachten. Daar zijn tijden geweest waarin men aan de Joden, als zij tot het Christendom wilden overkomen, rijke geschenken gaf, en ook tijden waarin met hen als het ware met het geweld tot het Christendom heeft willen drijven. Maar de Dominicanen, een Roomsche orde die zich bijzonder voor de Zending onder de Joden interesseerde, en waarvan veel als Zending onder de Joden arbeidenden te rekenen mer, lan in dèlar, heidenen geerd gepeken met hen en schreeven wetenschappelijke werken. En deze Dominicanen hebben vroeger veel succes gehad, want vele aanzienlijke Joden hebben door hun arbeid met het jodenom gebroken. En het eigenaardige was dat vele Joden, door de Dominicanen tot bekeering gebracht, zeiven optraden als zendelingen onder hun eigen volk.

We lezen, dat, om van dèze Zending eens iets mee te deelen, dat in Tordoua twee Dominicanen disputanten met acht van de geleerde rabbijnen in Spanje. Het was in het jaar 1414. Er hadden 68 aittingen plaats, gedurende welke het debat tusschen de Dominicanen en de rabbijnen gevoerd werd. En het gevolg was dat 20000 Joden gedoopt werden.

Dat zal wel niet alleen en uitsluitend tengevolge van het debat geweest zijn, want het is bekend dat in Spanje hevege en bloedige jodenvervolgingen hebben plaats gehad, en dat juist in het jaar 1414 een exodus van 20000 Joden naar Afrika heeft plaats gehad. Spanje heeft zijn beruchte Inquisitie ook tegen de Joden gebruikt. In het jaar 1481 werden er alleen in Sevilla 200 Joden verbrand, en werden 30000 Joden uit Spanje verbannen.

In Frankrijk zijn de Joden ten tijde van de middeleeuwen zwaar vervolgd geweest. Op tal van plaatsen werden de Joden boeken in het openbaar verbrand, en herhaaldelijk werd een algemeene moord onder hen uitgevoerd. In Italië waren de Joden verplicht eens in de maand een Christelijke prediking te hooren in de kerk hetzij in hun eigen Synagoge bij te wonen. Een instelling die in meerdere landen van Europa voorkwam en geduurd heeft tot in de achttiende eeuw. Op het Carnaval werden de Joden in Italië aan ongelofelijke verachting en aan publieke mishandeling onderworpen.

In Duitsland heeft men in de middeleeuwen menigmaal geprobeerd de Joden door geweld tot bekeering te brengen, en ze daarbij vaak ook gruwelijk vervolgd. Later hebben de Protestanten vooral de Herenhuizen zeer veel voor de Zending onder de Joden gedaan, en op dat gebied zich bijzonder verdienstelijk gemaakt, en rijken zegen geven.

In Engeland, waar men altoos een bijzondere voorliefde voor het Joodsche volk en voor de Zending onder de Joden had, — mischieven wel omdat men er zoo graag geloof dat het Engelsche volk de nakomelingen zijn van de Tien Stammen — werden de Joden eerst in bijzondere bescherming genomen, maar ten gevolge van hun handelsmensen en woekerbedrijf werden ze in 1290 uit Engeland verdreven.

Alleen in Nederland hebben de Joden een vrij verkeer gehad. En zij die uit Frankrijk, Engeland en Duitsland verdreven waren, hebben in ons vaderland een religieus schuilplaats gevonden, al was in sommige steden, met name Utrecht, hun het verblijf ongemakkelijk.

Eerst tegen het einde der 18de eeuw kon men zeggen dat in West-Europa de Joden geemancipeerd zijn en het vrij verkeer in het volksleven van Europa hebben verkregen. Dit leidde er als vanzelf toe, dat de Zending onder de Joden van dien tijd af meer op normale wijze geschiedt werd. Er kwam een einde aan maatschappelijke achteruitzetting en brant geweld. Men werkte meer in den weg van onderwijzing en overtuiging.

Het meest wordt voor de Zending door Engeland gedaan, en wel door de Schotsche kerk, Presbyteriaanen en Dissenters zenden hun boden uit door de geheele wereld tot bekeering der Joden. Maar ook in Duitsland heeft de Zending de liefde van vele lanten, en Fransch Delisch heeft zich bijzonder verdienstelijk gemaakt voor de Zending onder de Joden door te geven het alidnemende hulpmiddel, namelijk een meetelijke vertaling van het Nieuwe Testament in de Hebreeuwse taal.

Officiële Berichten.

Vrije Universiteit.

De afgelopen week gaf wel aanleiding om de verwachting, dat de aangevangen actie nog lang zal voortduren, te verweken.

Aan het te kort werd weer eens de aandacht geschonken.

In Pernis werd door Dr. Anken daarvoor een inzameling gehouden.

Voor het *Studenten Studiefonds* werd in Ermelo een hulpvereniging opgericht. Als bestuurder dezer hulpvereniging werd Mev. H. Emseyer als president, Mev. R. J. Brouwer als secretaresse en Mev. G. A. Scheurer als penningmeester aangewezen.

Niet genoeg kan het groot belang van het Studiefonds worden aanbevolen. Zeker, de behoefte aan bedienaren des Woords is zeer groot, maar ook moet vaak hulp worden verleend aan jonge mannen die voor de rechtsgeschiedenis, de letteren en de geneeskunde zijn toegelopen.

Voor den cursus 1917-18 zijn uit dat fonds beuizen verleend, en wel aan 20 die voor de Theologie, 2 die voor de letteren en 1 die voor de geneeskunde is toegeschieden. Het aantal Juristen en Literatoren zoo hooger zijn, indien niet door de gunstige bepaling van de Hooger Onderwijswet onder het ministerie-Kuyper aangewezen, aan een eventueel een Rijksbeurs werd verleend. Doch blijft de nood van het Studiefonds aanhouden en moet er jaarlijks op plan. f 6000 kunnen gerekend worden.

Gelukrijk dat in de laatste jaren het Student-Studiefonds een krachtige steun verleent, en ook dit jaar op een verhoogde inkomst mag worden gerekend.

Indien ieder lid of contribuant zijn contributie met f 0.25 per jaar verhoogde, zou het Studiefonds voldoende inkomsten hebben om aan de aanvragen te voldoen. Dat deze zich niet te hoog is, wordt bewezen door de plaatsen waar een hulpvereniging werkzaam is. Den Haag stortte dit jaar f 152.50 en Utrecht f 130 bij een aantal contribuanten van respectievelijk 314 en 312.

Buitenland.

Gemengd Nieuws.

Kindermoord bij bevestiging der godheiden. Een dagblad dat te Calcutta verschijnt, meldde dezer dagen, dat drie moeders en haar Goeroe (Goddienstleersaar) vervolgd zijn, omdat zij twee kleine jongens hadden gedood. De moord was gepleegd door twee vrouwen op aanvragen van haar Goeroe, welke haar verzekerd had, dat als de kinderen als vleesch aan de goden waren geofferd, deze opnieuw levend zouden worden. Te jury die over deze vreeselijke zaak had te oordeelen, sprak uit, dat de Goeroe en de moeder der kinderen schuldig aan moord.

Herdenking der reformatie in Engeland. Een Engelsch blad *The Christian* klaagt er over, dat de gedachte om het vierde eeuwfeest der reformatie te vieren, door velen met weinig ingenomenheid is begroet, omdat de reformatie uit Duitsland afkomstig is. Anderen hebben zich wel niet tegen herdenking van de reformatie verbaard, maar waren er toch ook niet enthousiast voor. Wij vermoeden, dat hier niet alleen afkeer van Duitsland en van alles wat uit Duitsland kwam in het spel is, maar ook een tegenzin in datgene, wat de reformatie gewoont heeft. Immer bijna een eeuw lang is men in Engeland aan het werk geweest, om datgene wat de reformatie bracht, te niet te doen. En dat niet zonder resultaat. In de Episcopale of Engelse Sintkerk krijgt het Ritualisme steeds meer de overhand, en zij die dèze richting zijn toegedaan, trachten het werk der reformatie ongedaan te maken om op Roomsche paden te wandelen.

Voor Kinderen.

VELERLEI WEGEN.

XIII.

DE GASTEN.

Mijn eerste gedachte toen ik Mevrouw Jansens zag was — zelftrichig genoeg — aan het nuijne. De gedachte kwam namelijk bij mij op, of het mooie halssnoer ook van mevrouw kon afkomstig zijn of door mijnheer eerst voor haar bestemd. Het laatste bleek naaderhand zo te zijn. Trotsch was mevrouw in het geheel niet. Haar gebrek was, naast de pronkkracht, een sekerre luiheid. Liefst voerde zij niets uit dan zich bemoeien met allerlei kleinigheden en dingen die haar niet angingen. Zij was jagers iedereen vriendelijk, habbelde met elk, en scheen zich zeer te verbazen, dat ook en tante hiervan niet gediend waren. Toch was dit zoo. Na een dag of wat had mevrouw het zelfs geheel bij tante verbruud, door haar pogen om in alle kamers, tot alle hoeken en in de keuken, de keuken vooral, door te dringen. Wel ging dit alles in vriendelijkheid, maar de vrouw des huizes was zoo min van mevrouw Jansens als van haar gesnap gediend. Op een avond hoorde ik zelfs, hoe tante aan nom voorstelde het echt-paar de huur op te zeggen.

Oom echter was daartoe nog niet dadelijk genegen, en dat was maar goed ook. Want twee dagen later gebeurde er iets, hetwelk toonde dat mevrouw niet alleen haar tong maar ook haar oogen uitsluitend wist te gebruiken. In de huiskamer hing namelijk een groote, onderwetsche lamp, lastig in het gebruik en bijna opgesloten. Meer uit gemakzucht dan uit nood had men zich dusver met deze lamp behouden.

Mevrouw Jansens merkte hoe de zaken stonden, en op een goeden dag kwam uit Kaapstad een groote kist, waarin een prachtige lamp zat. De toelichting bij de komst van dezen lichtdrager gaf de heer Jansens zelf. Zijn vrouw, zeide hij, was zoo dankbaar voor de goede ontvangst hem en haar hier te beurt gevallen, dat zij een klein bewijs van erkentelijkheid wou geven. 't Was werkelijk een prachtig geschenk, en oom en tante konden dan ook moelijk anders doen dan een vriendelijk gericht zetten en beleefde dank zeggen. De lamp deed al aanstands zulke goede diensten, dat de vrede tusschen de beide vrouwen getekend werd mits mevrouw buiten de keuken bleef, wat zij wel niet beloofde maar toch deed.

Zelden heb ik twee menschen gezien, die zoo weinig bij elkaar schenen te passen, als mijnheer en mevrouw Jansens, en dit zondt naar het uiterlijk als naar den geest. Ik heb daarvan